

BIBFRAME – MARC-FORMATERNES AFLØSER?

Library of Congress har igangsat et initiativ, der for alvor skal løfte bibliotekernes kataloger og databaser over i den webbaserede verden. Initiativet hedder Bibliographic Framework Transition Initiative – eller blot BIBFRAME.

SUSANNE THORBORG, ST@DBC.DK, DBC A/S, CAMILLA RIIS PETERSEN, CRP@KULTURSTYRELSEN.DK, KULTURSTYRELSEN OG LEIF ANDRESEN, LEA@KULTURSTYRELSEN.DK, KULTURSTYRELSEN

Hvad går BIBFRAME ud på? Og hvilke perspektiver det har set med danske øjne?

BIBFRAME-initiativet har til formål at forny den måde, vi betragter og håndterer bibliografiske data, for derved at bringe bibliotekernes kataloger og databaser i samklang med alt det andet, der findes på nettet.

Det er derfor et eksplicit krav, at afløseren for MARC-formatet skal understøtte åben dataudveksling mellem bibliotekerne og det omgivende samfund ved at basere sig på generelle og alment anvendte webteknologier.

BIBFRAME-initiativet omfatter flere elementer:

- En konceptuel model for bibliografiske data og andre data, der indgår i bibliotekernes, museers og arkivers kataloger og databaser
- En metode til indpakning af disse data – dvs. formatet BIBFRAME
- En teknisk indkodning i RDF, som er W3C's format for dataudveksling
- En række redskaber der skal bane vejen for transitionen fra MARC til formatet BIBFRAME-RDF

Den konceptuelle BIBFRAME-model beskriver en bibliografisk ressource som en række entiteter, der er forbundet med hinanden via veldefinerede relationer – altså ganske samme tankegang, som kendes fra bl.a. formaterne FRBR og de nye katalogiseringsregler, RDA (Ressource Description and Access), som skal afløse AACR2.

Modellen illustrerer BIBFRAME's konceptuelle model.

BIBFRAME-formatet er den konkrete indpakning af data i den nye RDF-datamodel – dvs. navngivning og definering af klasser og relationer mv.

BIBFRAME har udviklet en række værktøjer, der skal give en bredere kreds mulighed for at afprøve

datamodellen og formatet. De værktøjer, der er tilgængelige, er naturligt nok fokuseret på transition af MARC21-formaterede data til BIBFRAME-formatet.

Bag om initiativet

Library of Congress annoncerede BIBFRAME-initiativet i maj 2011 og opfordrede samtidigt interessenter fra biblioteksverdenen til at give feedback på og bidrage til initiativet via en diskussionsliste. Det daværende Styrelsen for Bibliotek og Medier reagerede umiddelbart med tilslutning til initiativet.

En række især amerikanske biblioteksfolk bidrog ivrigt til diskussionen på listen, men der kom imidlertid ikke for alvor skub i sagerne, før Library of Congress indgik en samarbejdsaftale med firmaet Zepheira. Det fremskyndede processen i så høj grad, at der allerede i slutningen af november 2012 lå et udkast til en overordnet model klar.

I begyndelsen af 2013 publicerede Library of Congress sitet bibframe.org, hvor det er muligt på forskellig vis at teste og evaluere modellen, og hvor der er publiceret et vokabular, findes værktøjer etc. Der er stadig langt fra tale om et færdigt produkt, og initiativet udvikles og tilpasses fortsat.

Danske perspektiver

Fra dansk side er det meget væsentligt, at vi ikke blot ser interesseret til, men også bidrager til udviklingen og sikrer en ægte international løsning. Det vil ikke være ønskværdigt at lave en dansk BIBFRAME-variant. Tværtimod bør vi anvende BIBFRAME fuldt ud. Vi vil formentlig i lighed med mange andre lande anvende nogle lokale supplementter for at kunne afspejle f.eks. danske emneord.

Der er meget spændende perspektiver i BIB-FRAME, da det giver mulighed for at åbne bibliotekernes baser og kataloger for verdenen uden for biblioteksdomænet ved at migrere til generelle webteknologier. En konsekvens af dette er at flytte den fælles formatmæssige platform fra danMARC2 til BIBFRAME indenfor en overskuelig horisont. Men det hører med, at BIBFRAME er i sin vorden, og det er klart for tidligt at tage konkrete beslutninger.

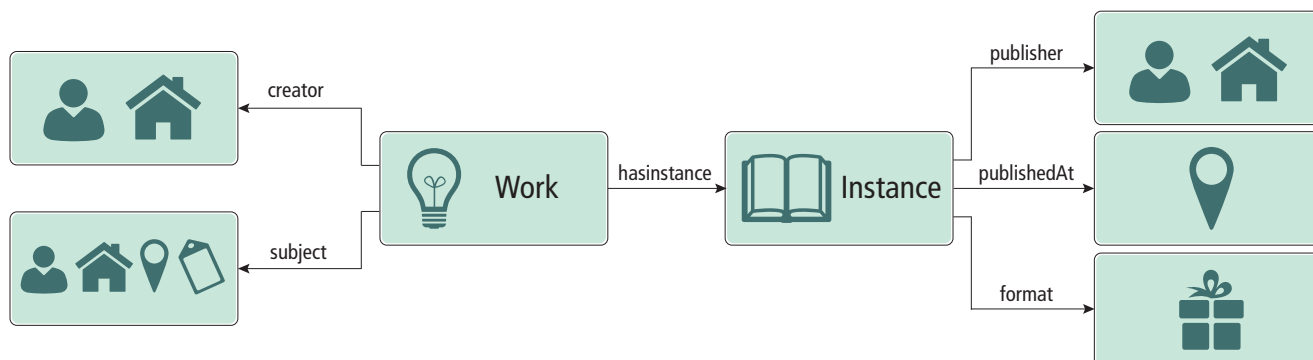
Det er f.eks. vigtigt, at registreringer af det fysiske materiale kommer med over til BIBFRAME. Det betyder konkret, at den først fremlagte model skal justeres for at kunne håndtere sammensatte værker.

Der foregår mange forskellige diskussioner på BIBFRAME-listen. En af disse handler om, hvorvidt der fortsat skal være MARC inden i bibliotekssystemerne. Efter vores opfattelse er svaret klart nej. Her er tale om et grundlæggende skifte fra poststruktur, som basalt set afspejler kartotekskort, til en moderne relationsbaseret struktur, som ikke gentager information, men bruger den som i forvejen findes på nettet.

Det forberedende arbejde

Uanset om det ender med et fuldstændigt dansk formatskifte eller ej, vil vi i ikke fjern fremtid skulle kunne udveksle danske data i BIBFRAME-formatet. Så selvom vi ikke står lige foran en fuld implementering, er der god grund til at gå i gang med de nødvendige forberedelser.

Vi har herhjemme en base af adskillige millioner danMARC2-poster, som er indtastet og brugt til søgning i mange år. En overvejelse om et formatskifte er derfor en passende anledning til at se nærmere på både format og brugen af det.

Kulturstyrelsen og DBC er derfor i gang med at forberede et analyseprojekt. Et af formålene hermed er, at vi ikke kritikløst migrerer dele af MARC-formatet, der i realiteten ikke anvendes. Projektet vil indeholde (mindst) fire elementer:

- Delfeltanalyse for at vise hyppighed i anvendelse
- Analyse af redundans af felter/delfelter i danMARC2
- Analyse af søgninger: hvad søges der på
- Hvilke delfelter præsenteres for brugerne

Vi vil tage udgangspunkt i DanBib og bibliotek.dk, men især for søgning vil det også være relevant at inddrage lokalsystemer.

Ud over analysen af danMARC2, vil der også være andre forberedelser, det vil være fornuftigt at påbegynde. Efterhånden som syntaksen for BIBFRAME-formatet bliver fastlagt, skal det testes, om det er muligt at mappe danMARC2

data på fornuftig vis. Der bør også foretages en række tekniske afprøvninger, der kan afsløre, hvilke systemmæssige konsekvenser og omkostninger, vi herhjemme vil stå overfor ved et formatskifte.

Danmark skal med på vognen

Bibliotekernes data udgør en unik skat i form af velstrukturerede og pålidelige (kontrollerede) data – i modsætning til mange af de kilder, bibliotekernes potentielle brugere i højere og højere grad anvender ude på nettet.

Hvis bibliotekernes guld fortsat skal komme brugerne til gavn, er det derfor nødvendigt, at bibliotekernes data har en form, der gør at de kan indgå i nye sammenhænge på nettet.

Det er vores vurdering, at BIBFRAME bliver grundlaget for den fortsatte katalogudvikling i store dele af biblioteksverden og måske også udenfor denne. Men der er stadig et stykke vej til en stabil version. Derfor skal vi følge med, analysere konsekvenserne og dermed forberede en senere beslutning. Vi skal ikke i Danmark være "first movers" – der skal være sikkerhed for en bred international udvikling, som vi fra dansk side skal være med i.

BIBFRAME er udtryk for et skifte i opfattelsen af registreringsopgaven fra posten til en atomiseret og åben model. I 1996 da vi i Danmark traf den endelige beslutning om at igangsætte danMARC2 og ikke afvente IMARC (som blev til MARC21) var det med en konsensus om at der ikke skulle laves en danMARC3.

Det er der ingen grund til at ændre. Nu er muligheden for vi kan hoppe med på vognen i forhold til den internationale udvikling tilstede, og vi kan samtidig få mulighed for at påvirke processen. ●

Yderligere oplysninger kan søges her:

Bibliographic Framework Transition Initiative
www.loc.gov/marc/transition

BIBFRAME Model Overview
bibframe.org

BIBFRAME@LISTSERV.LOC.GOV
listserv.loc.gov/listarch/bibframe.html

Resource Description Framework (RDF)
www.w3.org/rdf